

KĀ LASĪT PSALMUS?

Sabata pēcpusdienai

NEDEĻAS PĒTĪJUMIEM:

1. Laiku 16:7; Neh. 12:8; Ps. 25:1–5; Ps. 33:1–3; Rm. 8:26, 27; Ps. 82:8; Ps. 121:7.

ATMIŅAS TEKSTS:

“Pēc tam Viņš tiem sacīja: ‘Šie ir tie vārdi, ko Es jums esmu sacījis, vēl pie jums būdams, ka visam bija notikt, kas par Mani rakstīts Mozus bauslībā, praviešos un dziesmās.’ Tad Viņš tiem saprašānu atdarīja, ka tie rakstus saprata.” (Lk 24:44, 45)

Psalmi gadsimtu gaitā ir bijuši lūgšanu un dziesmu krājums gan jūdiem, gan kristiešiem. Lai gan tie galvenokārt ir pašu dziesminieku vārdi, ar kuriem uzrunāts Dievs, Psalmu pirmsākums nav mirstīgie cilvēki, bet gan Dievs, kas ir iedvesmojis viņu domas.

Patiešām, Kungs iedvesmoja viņus rakstīt to, ko viņi rakstīja, kas arī ir iemesls, kāpēc Dievs Psalmos, tāpat kā visā Bībelē (2. Pēt. 1:21), mūs uzrunā ar Savu kalpu starpniecību un ar Savu Garu. Jēzus, apustuļi un Jaunās Derības rakstnieki citēja Psalmus un atsaucās uz tiem kā uz Svētajiem Rakstiem (Mk. 12:10, Jņ. 10:34, 35, Jņ. 13:18). Tie ir tikpat noteikti Dieva Vārds kā 1. Mozus grāmata vai Vēstule romiešiem.

Psalmi ir ebreju dzeja, ko senajā Israēlā sarakstījuši dažādi autori, un tāpēc Psalmi atspoguļo viņu īpašo pasauli, lai arī cik universālas būtu viņu vēstis. Pieņemt Psalmus kā Dieva Vārdu un pievērst uzmanību Psalmu poētiskajām iezīmēm, kā arī to vēsturiskajam, teoloģiskajam un liturģiskajam kontekstam ir ļoti svarīgi, lai saprastu tajos ietvertās vēstis, kas sniedzas cauri tūkstošiem gadu līdz pat mūsdienām.

Iepazīsties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles izpētei 6. janvārī.

Psalmi senā Israēla dievkalpošanā

Izlasi 1. L. 16:7, Neh. 12:8, Ps. 18:1, Ps. 30:3, Ps. 92:1, Ps. 95:2, Ps. 105:2, Kol. 3:16 un Jēk. 5:13. Kādi notikumi mudināja uzrakstīt dažus no psalmiem? Kad Dieva ļaudis izmantoja psalmus? _____

Psalmi tika sacerēti, lai tos izmantotu personīgos vai kopīgos dievkalpojumos. Tie tika dziedāti kā dziesmas tempļa kalpošanā, uz ko norāda muzikālās norādes, kas min instrumentus (Ps. 61:1), melodiju (Ps. 9:1) un mūzikas vadītājus (Ps. 8:1).

Ebreju Bībelē Psalmu grāmatas nosaukums “tehilim”, “slavēšana”, atspoguļo tās galveno nolūku, tas ir, Dieva slavēšanu. Angļu nosaukums ir aizgūts no grieķu valodas “psalmoi”, kas atrodams Septuagintā, pirmajā ebreju Bībeles tulkojumā grieķu valodā.

Psalmi bija neatņemama Israēla dievkalpojuma daļa. Piemēram, tie tika izmantoti tempļa iesvētīšanā, reliģiskos svētkos, procesijās un derības šķirsta novietošanas laikā Jeruzalemē.

“Svētceļnieku dziesmas” (Ps. 120–134) tradicionāli tika dziedātas svētceļojuma laikā Jeruzalemē trīs galvenajos ikgadējos svētkos (2. Moz. 23:14–17). “Ēģiptiešu halēle” (Ps. 113–118) un “Lielā halēle” (Ps. 136) tika dziedāta trīs galvenajos ikgadējos svētkos, kā arī Jaunā Mēneša svētkos un tempļa iesvētīšanā. Ēģiptiešu halēle ieņēma nozīmīgu vietu Pashā svētku ceremonijā. Ps. 113 un 114 tika dziedāti Pashā svētku mielasta sākumā un Ps. 115–118 – beigās (Mt. 26:30). “Ikdienas halēle” (Ps. 145–150) tika ietverta sinagogas rīta dievkalpojuma ikdienas lūgšanās.

Psalmi ne tikai bija daļa no ļaužu dievkalpojuma, bet tie arī pamācīja viņus, kā viņiem vajadzētu pielūgt Dievu svētnīcā. Jēzus lūdza ar Ps. 22 vārdiem (Mt. 27:46). Psalmiem bija nozīmīga loma arī agrīnās draudzes dzīvē (Kol. 3:16, Ef. 5:19).

Lai arī mēs, protams, nepielūdzam Dievu laicīgā svētnīcā templī, kā mēs tomēr varam izmantot Psalmus pielūgsmē, vai tas būtu personīgā vai kopīgā sanāksmes vietā? _____

Satiec dziesminiekus

Kēniņš Dāvids, kura vārds parādās lielākās daļas Psalmu nosaukumos, bija aktīvs Israēla pielūgsmes organizētājs. Viņu sauc par “Israēla svaidīto dziesminieku” (2. Sam. 23:1, angļu KJV). Jaunā Derība apstiprina, ka Dāvids ir daudzu psalmu autors (Mt. 22:43–45; Ap. d. 2:25–29, 34, 35; Ap. d. 4:25, Rm. 4:6–8). Daudzus psalmus sacerēja tempļa mūziķi, kas bija arī levīti, piem., Ps. 50, Ps. 73–83 sacerēja Asafs; Ps. 42, Ps. 44–49, Ps. 84–85 un Ps. 87–88 – Koraha dēli; Ps. 88 – ezrahietis Hemans, bet Ps. 89 – ezrahietis Etans. Dažu psalmu autori ir arī Salamans (Ps. 72, Ps. 127) un Mozus (Ps. 90).

Izlasi Ps. 25:1–5; Ps. 42:2; Ps. 75:2; Ps. 77:2; Ps. 84:2; Ps. 88:1–3 un Ps. 89:2. Ko šie psalmi atklāj, kādus notikumus piedzīvoja to autori? _____

Svētais Gars iedvesmoja dziesminiekus un izmantoja viņu talantus Dieva pielūgsmē un ticīgo kopienā. Dzesminieki bija cilvēki ar patiesu nodošanos un dziļu ticību un tomēr pakļauti mazdūšībai un kārdinājumiem, tāpat kā mēs visi. Lai gan Psalmi sarakstīti jau sen, tie noteikti atspoguļo kaut ko no tā, ko mēs piedzīvojam mūsdienās.

“Lai mana lūgšana nonāk Tavā priekšā, uzklausi manu karsto lūgšanos! Jo mana dvēsele ir bēdu un ciešanu pilna, un mana dzīvība tuvojas pazemei” (Ps. 88:2, 3). Šis ir 21. gadsimta dvēseles sauciens tikpat lielā mērā kā pirms 3000 gadiem.

Daži psalmi min grūtības, citi pievēršas priekam. Dzesminieki izsaucās, lai Dievs viņus glābj, un piedzīvoja Viņa nepelnīto labvēlību. Viņi slavēja Dievu par Viņa uzticību un mīlestību un pienesa Viņam savu nenogurstošo ziedošanos. Psalmi tāpēc ir dievišķās glābšanas liecības un Dieva žēlastības un cerības zīmes. Psalmi izsaka dievišķu apsolījumu visiem, kas ticībā satver Dieva piedošanas un jaunas dzīves dāvanas. Tomēr vienlaikus tie necenšas apsegt, aplēpt vai aplāpēt grūtības un ciešanas, kas tik ļoti dominē kritašajā pasaulē.

Kā mēs varam gūt cerību un mierinājumu, zinot, ka pat uzticīgi cilvēki – kā šie dziesminieki – cīnījās ar līdzīgiem pārbaudījumiem kā mēs? _____

Dziesma katram dzīves periodam

Izlasi Ps. 3, Ps.33:1–3 un Ps. 109:6–15. Kādas dažādas cilvēka pieredzes šķautnes atklāj šie psalmi? _____

Psalmi ticīgo kopienai liek ieraudzīt pilnu cilvēka pieredžu spektru, un tie parāda, ka ticīgie var kalpot Dievam katrā dzīves periodā. Tajos mēs redzam:

(1) dziesmas, kas paaugstina Dievu Viņa varenības un spēka dēļ, kas atklājas radīšanā, Viņa ķēnišķīgo valdīšanu, tiesu un uzticību, (2) pateicības psalmi, kas izsaka dziļu pateicību par Dieva bagātīgajām svētībām, (3) raudu dziesmas, kas ir sirds saucieni uz Dievu, lai Viņš atbrīvo no pārbaudījumiem, (4) gudrības psalmi, kas nodrošina praktiskas vadlīnijas taisno dzīvei, (5) karaliskie psalmi, kas norāda uz Kristu, kas ir visvarens Ķēniņš un Dieva ļaužu Atbrīvotājs, (6) vēsturiskie psalmi, kas atgādina par Israēla pagātni un izgaismo Dieva uzticamību un Israēla neuzticamību, lai nākamajām paaudzēm mācītu neatkārtot senču kļūdas, bet uzticēties Dievam un palikt uzticīgiem Viņa derībai.

Psalmu dzeja atklāj noteiktu spēku piesaistīt lasītāju uzmanību. Lai gan daži no poētiskajiem līdzekļiem tulkojumos ir pazuduši, mēs tik un tā arī savā dzimtajā valodā varam tos izbaudīt.

1. Paralēlisms ietver simetriski veidotu vārdu, frāžu un domu kombinēšanu. Paralēlisms palīdz saprast attiecīgo daļu nozīmi. Piemēram: “Teici To Kungu, mana dvēsele, un viss, kas mani, Viņa svēto Vārdu!” (Ps. 103:1) Šajā paralēlismā “mana dvēsele” ir “viss, kas mani”, proti, visa cilvēka būtība.

2. Tēlainums izmanto tēlainu valodu, lai spēcīgi uzrunātu lasītāja fiziskās maņas (piem., Dieva patvērums ir attēlots kā Viņa “spārnu ēna” (Ps. 17:8, angļu NKJV)).

3. Merisms izsaka absolūtumu ar pretēju daļu pāri. “..caurām dienām un naktīm es Tevi piesaucu” norāda uz saukšanu bez pārtraukuma (Ps. 88:1).

4. Vārdu spēles izmanto vārda skaņu, lai izgaismotu garīgo vēsti. Ps. 96:4, 5 ebreju vārdi “elohim” (“dievi”) un “elilim” (“elki”) rada vārdu spēli, vēstot domu, ka tautu dievi tikai izskatās kā “elohim”, bet patiesībā ir “elilim”.

Visbeidzot, vārds “selah” norāda uz īsu starpspēli – vai nu lai paņemtu pauzi un pārdomātu konkrētās psalmu daļas vēsti, vai arī lai nomainītu muzikālo pavadījumu (Ps. 61:4).

Iedvesmotas lūgšanas

Izlasi 2. Sam. 23:1, 2 un Rm. 8:26, 27. Ko šie panti mums māca par lūgšanu? _____

Psalmi ir iedvesmotas Israēla lūgšanas un slavas dziesmas, un tāpēc tajos ir savijušās Dieva un Viņa ļaužu balsis. Psalmi ir dzīvas mijiedarbības ar Dievu dinamika.

Dziesminieki uzrunā Dievu personīgi kā “mans Dievs”, “ak, Kungs” un “mans Kungs” (Ps. 5:2, Ps. 84:3). Dziesminieki bieži lūdz, lai Dievs sadzird (Ps. 5:2), “dzird manas lūgšanas” (Ps. 39:13), “uzlūko” (Ps. 25:18), atbild (Ps. 102:2) un izglābj (Ps. 6:5). Ir skaidrs, ka šādas izpausmes nāk no Dieva pielūdzējiem.

Psalmu kā lūgšanu un slavas dziesmu ievērojamais skaistums un pievilcība slēpjas apstākļi, ka Psalmi ir Dieva Vārds dievbijīgu ticīgo lūgšanu un slavēšanas veidā. Tādējādi Psalmi Dieva bērniem sagādā intimitātes brīžus, kādi aprakstīti Rm. 8:26, 27: “Bez tam arī Gars nāk palīgā mūsu nespēkam; jo mēs nezinām, ko mums būs lūgt un kā; bet pats Gars aizlūdz par mums ar bezvārdu nopūtām. Bet Tas, kas izpēti sirdis, saprot, ko Gars grib, jo Tas pēc Dieva gribas iestājas par svētajiem.”

Arī Jēzus atsaucās uz Psalmiem, piemēram, Lk. 20:42, 43, kur Viņš tiešā veidā citē Ps. 110:1: “Jo Dāvids pats saka psalmu grāmatā: Tas Kungs sacīja uz manu Kungu: sēdies pie Manas labās rokas, tiekams Es Tavus ienaidniekus lieku par pameslu Tavām kājām.”

Lai gan Psalmi ir radušies no vai attiecas uz īpašiem vēsturiskiem notikumiem un pašu dziesminieku pieredzēm, kā arī uz Israēla kā tautas pieredzi, garīgais dziļums attiecas uz dažādām dzīves situācijām un kāpj pāri kultūru, reliģiskajām, etniskajām un dzimumu robežām. Citiem vārdiem, lasot Psalmus, jūs atradīsiet tajos izteiktu cerību, slavu, bailes, dusmas, skumjas un ciešanas, ko piedzīvo visi cilvēki visos laikmetos, lai arī kādi būtu viņu apstākļi. Tie mūs visus uzrunā mūsu pašu pieredzes valodā.

Ko tas, kā Jēzus izmantoja psalmus, stāsta mums par to, cik tiem var būt nozīmīga loma mūsu pašu ticības pieredzē? _____

Psalmu pasaule

Izlasi Ps. 16:8; Ps. 44:9; Ps. 46:2; Ps. 47:2, 7; Ps. 57:2; Ps. 62:8; Ps. 82:8 un Ps. 121:8.

Kādu vietu Dievs ieņem dziesminieku dzīvē? _____

Psalmu pasaule pilnībā ir vērsta uz Dievu; tā cenšas lūgšanā un slavēšanā nodot Dievam visu dzīves pieredzi. Dievs ir visvarens Radītājs, visas zemes Kēniņš un Tiesnesis. Viņš saviem bērniem nodrošina visu. Tāpēc Viņam vienmēr ir jāuzticas. Pat Dieva ļaužu ienaidnieki jautā: “Kur ir jūsu Dievs?”, kad Dieva ļaudīm, šķiet, neveicas (Ps. 42:10, angļu NKJV). Tieši tāpat kā Kungs ir vienmēr klātesošs un nekad neklūdīgs Savu ļaužu Dievs, tā Dieva ļaudīm jāpatur Dievs vienmēr savā priekšā. Galu galā Psalmi attēlo laiku, kad visas tautas un visa radība pielūgs Dievu (Ps. 47:2, Ps. 64:10).

Dieva galvenā loma dzīvē noliek centrā pielūgsmi. Pielūgsme, kurā tika izmantoti psalmi, būtiski atšķīrās no pielūgsmes, kā to saprot daudzi cilvēki mūsdienās, jo pielūgsme Bībeles kultūrā bija dabisks un neapstrīdams visas kopienas dzīves centrs. Tāpēc viss, kas notika, – gan labais, gan sliktais – Dieva tautas dzīvē neizbēgami izpaudās pielūgsmē. Dievs dzird dziesminieku, lai kur viņš atrastos, un viņam atbild Savā ideālajā laikā (Ps. 3:5, Ps. 18:7, Ps. 20:7).

Dziesminieks apzinās, ka Dieva mājvieta ir Debesīs, bet vienlaikus Dievs mājā Ciānā, svētnīcā Savu ļaužu vidū. Dievs ir vienlaikus tālu un tuvu, visur, un arī Savā templī (Ps. 11:5), apslēpts (Ps. 10:2) un pieejams (Ps. 41:12). Psalmos šīs šķietami savstarpēji izslēdzošās Dieva rakstura īpašības ir saliktas kopā. Dziesminieki saprata, ka tuvums un tālums ir nedalāmi Dieva patiesajā būtībā (Ps. 24:7–10). Dziesminieki saprata šīs garīgās spriedzes dinamiku. Apziņa par Dieva labumu un klātbūtni, lai arī ko viņi piedzīvotu, ir tā, kas stiprina viņu cerību, gaidot uz Dieva iejaukšanos.

Kā Psalmi var palīdzēt mums saprast, ka mēs nevaram ierobežot Dievu tikai atsevišķos mūsu eksistences aspektos? Kurā savas dzīves lauciņā jūs izvēlaties turēt Kungu pa gabalu? _____

TĀLĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

Izlasi Elenas Vaitas grāmatā “Pravieši un ķēniņi” nodaļu “Templis un tā iesvētīšana” 35.–50. lpp. oriģ., grāmatā “Vēstis jaunatnei” nodaļu “Mūzikas labvēlīgais iespaids” (291., 292. lpp. oriģ.).

Psalmu grāmata sastāv no 150 psalmiem, kas ir sadalīti piecās grāmatās: 1. grāmata (Ps. 1–41), 2. grāmata (Ps. 42–72), 3. grāmata (Ps. 73–89), 4. grāmata (Ps. 90–106) un 5. grāmata (Ps. 107–150). Psalmu grāmatas dalījums piecās daļās ir agrīna jūdu tradīcija, kas ir paralēla Mozus grāmatu dalījumam piecās grāmatās.

Psalmu grāmata sniedz pierādījumus jau iepriekš eksistējušām psalmu kolekcijām: korahītu kolekcija (Ps. 42–49, 84, 85, 87, 88), asafītu kolekcija (Ps. 73–83), svētcēlnieku dziesmas (Ps. 120–134) un slavēšanas psalmi (Ps. 111–118, 146–150). Ps. 72:20 liecina par mazāku Dāvida psalmu kolekciju.

Lai gan lielākā daļa psalmu ir saistīti ar ķēniņa Dāvida laiku un agrīno monarhiju (desmitais gadsimts pirms mūsu ēras), psalmu kolekcija turpināja augt nākamajos gadsimtos: sadalītajā monarhijā, trimdā un periodā pēc gūsta. Iespējams, ka ebreju rakstu mācītāji Ezras vadībā apvienoja esošās mazākās psalmu kolekcijas vienā grāmatā, kad viņi strādāja pie jaunā tempļa dievkalpojumu izveides.

Tas, ka rakstu mācītāji apkopoja Psalmu grāmatu, neatņem tās dievišķo iedvesmu. Rakstu mācītāji, tāpat kā psalmu lasītāji, bija uzticīgi Dieva kalpi, un viņu darbu vadīja Dievs (Ezr. 7:6, 10). Psalmu dievišķā un cilvēciskā būtība ir salīdzināma ar dievišķā un cilvēciskā savienību iemiesotajā Kungā Jēzū. “Bet Bībele ar Dieva dotajām patiesībām, kas izteiktas cilvēku valodā, piedāvā dievišķā un cilvēciskā savienību. Šāda savienība pastāvēja Kristus dabā, kurš bija Dieva Dēls un Cilvēka Dēls. Tādējādi par Bībeli patiesi ir tas pats, kas par Kristu, tas ir, ‘Vārds tapa miesa un mājāja mūsu vidū.’” (Elena Vaita “Lielā cīņa” 8. lpp. oriģ.)

JAUTĀJUMI PĀRRUNĀM:

1. Ko nozīmē tas, ka Psalmi ir dievišķi cilvēciskas lūgšanas un dziesmas? Kā šī doma, kaut arī to ir grūti pilnībā aptvert, palīdz mums ieraudzīt tuvību, kādu Dievs vēlas ar Saviem ļaudīm? Kā tas savdabīgā veidā atklāj, cik tuvu Dievs ir cilvēcei un katram no mums?

2. Grupā pārrunājiet par laiku, kurā jums likās, ka kaut kas no Psalmiem uzrunā tieši jūsu situāciju. Kādu mierinājumu un cerību jūs tajā atrodat?